

Տնօրէնութեան ստորագրու
թիւնն է Պ. Գ. ՊԱՐԱՆՍԵԱՆ
Հանդիսի վերաբերեալ Համակ
կամ գրութիւն Տնօրէնին Լաիտի
ուղղութի իմամ Ալի Խան Ն. 13
Կը հրատարակուի ամէն ամսոյ 1ին
11ին և 21ին
Տարեկան գինն է 50 ղուրուշ:
Վեցամսեայ չժախուիր:
Ծանուցման տողին 1 ղշ:
Ի տուրս երթալիք լրագրներուն
Ժախքը հաւանովն վրայ է:

Ս Է Ր

ՏԱՍՆՕՐԵԱՅ ՀԱՆԴԵՍ

ԻԶՄԻՐ Սինոքիական Յարու
թիւն ապա:
ՆԻԿՈՍԻՊՈԼ Մուրատեան Պ.
Տ. ապա
ՊԱՐՏԻԶԱԿ Մինասեան Թորոս
ապա
ՀԱԼԻՊ Քիւրքճեան Ֆոֆան
նէս ապա
ԿԱՐԻՆ Մարտիրոսեան Պետրոս
ապա Օձնեցի
ԱՐԱՐԳԵՐ Մանասեան Ճիհան
ապա
ԵԳԻՊՏՈՍ Կարապետեան Պ.
դոս էֆենտի

ՈՒՍՄԱՆՅ՝ ԳԱՂԱՔԱԿԱՆՈՒԹԵԱՆ ԵՒ ԳԵՂԵՅԻԿ ԴՊՐՈՒԹԵԱՆՅ

ԲԱՐԵԳՐԾԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Բարեգործական ընկերութիւնը կը ծանուցանէ քաղաքա-
կան օրագրաց միջոցաւ որ առաջիկայ Զատիկին երրորդ օրը
բաժանորդաց ընդհանուր ժողով պիտի գումարուի: Տարիէն
աւելի է որ ոչ թէ միայն ընդհանուր ժողով եղած չ'էր,
այլ եւ այս ընկերութեան խօսքն ալ եղած չ'ունէր: Ընկե-
րութիւնը իր հաստատութեան առջի երկու տարին մեծ
գործունէութեան ապացոյցներ տուաւ եւ արդիւնքը եթէ
չենք սխալիր 150000 ղուրուշի դրամագլուխ պատրաստելն
եղաւ: Այն ժամանակին պարագայներուն եւ դրամական
նեղութեանը նայելով այս արդիւնքը գործակալաց կողմէն
անձանձիր եւ անձնուէր աշխատութիւն կը ցույցնէ եւ բա-
ժանորդաց ու ազգին կողմէն մասնաւոր սէր եւ եռանդ մը
այս ընկերութեան համար: Ի՛շու անկէ ի վեր գործակալք
կասեցան, ի՛նչու եւ ազգը գրեթէ մոռցաւ այս ընկերու-
թիւնը: Անցած տարի շատերն անանկ կարծեցին թէ Տնօ-
րէն ժողովոյ փոփոխութիւն մը պէտք էր: Գործադրութեան
ըսկսելու գծկամակութիւնը Տնօրէն ժողովոյ մէկ երկու ան-
գամոց կողմէն կը կատկածվէր. ուստի եւ սոյն անդամնե-
րը հրաժարեցան ու Տնօրէն ժողովոյ մէջ երկու նոր անդամ
մտան: Ասոնք նոր ոյժ եւ նոր գործունէութիւն պիտի բե-
րէին Տնօրէն ժողովին մէջ. եւ սակայն դարձեալ եւ ոչ իսկ
գոյութեան նշան տուաւ բարեգործական ընկերութիւնը:
— Մեզի անանկ կը թըւի որ այս դադարման ու անգոր-
ծութեան պատճառը նոյն իսկ ընկերութեան նպատակն
է: Նպատակը իրաւունքէ դեղեցիկ ու օգտակար նպատակ
մը, բայց գործադրութիւնը եթէ ոչ անկարելի գոնէ շատ
դժուարին: Մեզի կը թուի դարձեալ թէ այս ընկերութեան
հիմնադիրները եւ ազգը որ այնքան համակրութիւն ցուցուց
սկիզբէն ոչ այնչափ նպատակին յարեցան որչափ հոգւոյն
եւ այն ազգայնութեան ու սիրոյ գաղափարին որ այս ըն-
կերութեան մէջ անձնաւորեցաւ: Կ'երեւնայ թէ ընկերու-
թեան հիմնադիրքը կամ թէ Տնօրէն ժողովոյ անդամք չ'են
ուզեր հիմա ընկերութիւնը իր նպատակէն զատել, ընկերու-
թիւնը առանց իր նպատակին յառաջ տանիլ, վասն զի ասի
խօսումնազանցութիւն կը համարին իրենց համար: Եւ ո-
րովհետեւ դոնէ առ այժմ նպատակին, գործադրութիւնն
անկարելի է, ընկերութիւնն ալ նպատակին հետ մէկ տեղ
բարձի թողի ըրած են: Երբ որ դայ ժամանակը նպատա-
կը գործադրելու, ինչպէս որ ընկերութեան հիմնադրութեան
ժամանակին պարագայները աւելի յաջող էին թերեւս,
այն ատեն նոր ոյժով ձեռք պիտի դարնեն գործին: Մենք
այս կարծիքէն չ'ենք: Մենք աւելի կ'ուզենք որ թէ եւ նը-
պատակը գործադրելու չքալիտի յաջողի բնաւ, ընկերու-
թիւնը մնայ դարձեալ: Իր հիմնադրութիւնը դադարաւար-
ներու մէջ մեծ եւ գեղեցիկ յեղափոխութիւն մը յառաջ բե-
րաւ, ընդազգային ատելութիւնը սիրոյ փոխեց եւ ազգայ-
նութեան ըսկզբունքը հաստատեց ազգին մէջ: Պէտք է որ
մնայ, քանի որ պէտք կայ այս ըսկզբունքը պաշտպանելու
եւ տարածելու: Միայն թէ նիւթապէս ալ արդիւնաւոր
ըլլալու համար ազգին, իր գրամագլուխը մէկ կողմէն ըստ

կարելոյն շատցնելով, միւս կողմէն ուսմանց, արհեստից
եւ գիտութեանց ծաւալմանը ծառայեցնէ զանի: Երբ որ
ժամանակը դայ իր նպատակը գործադրելու, այն ատեն
դարձեալ կրնայ իր բուն նպատակը ի գործ դնել:

Ընդհանուր ժողովին կը վերաբերի այս մասին միտքան
որոշում մ'ընելով ընկերութիւնը կենդանացնել՝ ընդհանուր
ժողովին կը վերաբերի, եթէ այժմու տնօրէնք չ'են ուզեր
կամ չի պիտի կրնան այս հիմանց վրայ յառաջ տանիլ ըն-
կերութիւնը, ուրիշներ ընտրել իրենց տեղը: — Բայց պէտք
է որ ընդհանուր ժողովը պատկառելի թուով մը գումարի
որոշեալ օրը, եւ ասոր համար յանուն ազգին, որոյ զգա-
ցումներն ուրիշ կերպ չ'են կրնար ըլլալ այս մասին, հրաւեր
կը կարգանք իրենց ազգասիրութեանը: Ընկերութեան հա-
մար կենաց եւ մահու խնդիր մըն է որ կը յուզուի: Ասանկ
պարագայի մը մէջ անհոգութիւնը անձնասպանութիւն է:
Կը յուսանք որ արդոյ բաժանորդք իրենց մինչեւ հիմայ
ցուցուցած եռանդին արժանաւոր կերպով կը վարուին:

ԿԱՐԾԵԱՅ ԱԶԱՏՈՒԹԻՒՆԸ

Գ Ա Ղ Ղ Ի Ո Յ Ժ Ե Ր Ա Կ Ո Ւ Տ Ի Ն Մ Է Զ

Տ Ե Ս, Թ Ի Լ Կ

Պ. տը Լակերօնիէրի կարծիքն այն էր որ անբարոյական
և հակակրօնական չհրատարակութիւններն աւելի վտանգա-
ւոր են քան թէ որ և իցէ քաղաքական զրուածներ: Հայ-
րենասիրութիւնն ո՛ւ բարոյականութիւնը ազգի մը կենսա-
կան պայմաններն են. իսկ գեղծութիւնը բարոյականութեան
թեան վտանգութիւնը կ'աղարտէ: Իսկապէս խղճի ազատու-
թիւնը, կրօնից ազատութիւնն է, սակայն երբ որ այն ա-
զատութիւնն ամէն կրօնք ուրանալով ցոյց կ'ուտայ ինքզին-
քը, անիկա խղճի ազատութիւն չ'է, այլ ազատութիւն մ'
է առանց խղճի և խղճ մ'է առանց հաւատոց: Այս սկզ-
բունքներն հաստատելով Պ. տը Լակերօնիէր ընկերութեան
առաւ կրօնական նիւթերու վրայ եղած անկարգ վիճաբա-
նութիւնները զսպելու օրէնքը և ճերակուտին հարցուց թէ
արդեօք բաւական է անիկա հասարակաց բարոյականութիւնն
ուղղելու համար գիշերները կարգացուած ժողովըդական վեր-
ճանութիւնները շատ աղէկ բաներ են, ըսաւ: Եթէ յեղա-
փոխական նպատակի չ'գործածուին:

Բարձրապատիւ կարգինալ տը Պոնչօզ իր ատենախօսու-
թիւնն սկսած ատեն ծանոյց որ Պ. Մէրլէն, ինքը բողո-
քական է, և իր ներքին համոզմամբն անբարոյականութեան
աղետաբեր յառաջադիմութեանը դէմ կը բողոքէ: Այս բո-
ղոքին կարգինալն ալ համամիտ էր, ու աժան գնով անբա-
րոյական գիւրքերու և մանաւանդ վիպասանութեանց պատ-
ճառած վնասակար արգասիքը ցոյց տալով ըսաւ, թէ անոնց
մէջ նկարագրուած չլացուցիչ տեսարանները, շատ անմեղ
հոգիներ կ'որստեան անգունդը կը զլորեն: Յուսահատու-
թիւնը կը տիրէ զանոնք կարգացող աղքատներուն սրտին
մէջ, և արդարութեան պաշտօնէին մէկ յայտադրին համա-

ձայն կը տեսնուի որ Պաղղոյ անձնասպանութեանց թիւը տարին 4,000ը կ'անցնի, այսինքն օրը 10 հառէն աւելի: Այլ երբ է տեսնուել որ եկեղեցական մը ուրիշ եղանակաւ խօսի, և բարձրապատիւ կարգինալ տը Պօնտօ, գէշ զիրքեւրուն վրայ խօսած, ատեն, շուտով Սրբազան Պապին գէմ եղած յարձակմանց անցաւ և լրագիրներն ալ անհաւատ հրատարակեց հռոմի աշխարհական կառավարութեան դէմ գրեւոր չամար: Սմենէն սուրբ բաներու վրայ յարձակում ընող մատենագիրները կրօնից թշնամութիւն չ'ունին, ըսաւ, ո՛չ ալ եկեղեցականաց. անոնց նպատակը կրօնքը կործանելով, մարդկային ընկերութիւնը հիմնադրող ընել է, որպէս զի իրենց փառասէր ու երկրաբար կիրքերն յագեցունեն: Ասոր համար կարգինալն իր ատենախօսութիւնը վերջացուց աւելի խիստ օրէնքներ պահանջելով, ու կառավարութեան ուշադրութիւնը ծերակուտի ժողովոյն մատուցուած աղերսագրին վրայ հրաւիրելով, որուն գործադրութիւնը հաւասարապէս կարենալ է, ըսաւ, կրօնից և բարոյականութեան, և ծերակոյտն ալ աղերսագիրը կառավարութեան ուղարկելով պարտաւորութիւն մը կատարած պիտի ըլլար:

Հոս երկու խօսք ըսել պէտք է, ինչ խորհրդարանաց լեղումով ինչ ըսել է աղերսագիր մը կառավարութեան ուղարկել, կամ օրուան կարգին (օրաբը տիւ ժուր), այսինքն անկէ ետքը կարգն ինչ խնդրի որ կուգայ, անոր վրայ վիճաբանելու անցնի: Երբ որ խնդիր մը կառավարութեան կ'ուղարկուի, ըսել է որ խորհրդարանը այն բանին գործադրութիւնը կը պահանջէ կառավարութենէն, իսկ երբ օրուան կարգը եղող խնդրոյն կանցնի, ըսել է որ այն խնդիրը պէնս է, և խորհրդարանն անոր գործադրութիւնը չ'ուզէր: Արդ Պ. Մերկէնի աղերսագիրը արդի ժամանակիս վրայ սխալ և տարապալման նկարագրութիւն մ'ընելուն և հին կրօնական խստութիւնները պահանջելուն համար, աղերսագրաց մասնաժողովին շնամ յայտադիրը միայն կարգացուեցաւ ծերակուտին մէջ, որուն վերջնական եղբակացութիւնը օրուան կարգին անցնի կը պահանջէր, իսկ բուն աղերսագիրը չ'ըրատարակուեցաւ: Վիճաբանողներէն Պ. Պ. Շաբելի տը Սօնլալիւ, Լակերոնիէր և բարձր. Կարդինալ տը Պօնտօ, աղերսագրին գործադրութիւնը կառավարութեան յղել ուզեցին, Պ. Տը Լանկը ասանցմէ ետքը կտրուկ ատենաբանութեամբ, իր կարծիքը յայտնեց թէ այս աղերսագրին ուշադրութիւն չ'ընելով, օրուան կարգին անցնելու է:

Պ. Տըլանկը երկու դրութիւն նկատեց իրարու հակառակ, մէկը բացարձակ իշխանութեան դրութիւնը, իսկ միւսը ազատութեան: Բացարձակ իշխանութիւնն իր վարդապետութիւնը ժողովրդոց բուն ընդունել կուտայ, և իր կարծեաց դէմ եղած հակառակութիւն մը սաստիկ կը պատժէ: Այս դրութիւնը ճանչալ կուգէ, հին դարերուն բարբառութիւնը, հաւատաքննութիւնը, Սէն—Պարթելմիի կոտորածները, Տաակնասաները միտքդ բեր: Անկէ հին պատմութեան գնալ, բացարձակ իշխանութիւնն էր որ Սոկրատայ մահադեղ արբոյց, Ստուծոյ միութիւնը դաւանելուն համար. քրիստոնէից մարտիրոսները չարչարեց, մէր Սուրբ կրօնից վարդապետութիւնները բարոյեցուն համար, և Պալիկոս չղթանելու մատենաց բնութեան ու փեղեղաց օրէնքները դաւանելուն համար:

Այլ ազատ մտածութեան դրութիւնը, գաղափարաց պատերազմ չ'հրատարակել, և հերետիկոսները խարոյկնելու չ'զատապարտել այս աշխարհիս վրայ. ամեն բան որ մտածութեան կը վերաբերի Ստուծոյ կը ձգէ, ոճիրներէն զատ ուրիշ բան չ'պատժել, ու թող կուտայ որ ճշմարտութիւնն ազատ վիճաբանութեամբ երևան ելնէ: Պաղղիս 1789 ին կարծեաց ազատութեան սկզբունքն ընդունեց, այլ իրօք անկէ առաջ ալ արդէն կար, և այժմեան կառավարութիւնն ալ 89ի սկզբունքը կ'ընդունի, որ է կարծեաց ու խղճի ազատութիւնը: Ռուսիէ—Բօլար որուն, օրէնսդրութիւնն ու ուղիղ հաւատքն անուրանալի է, քաղաքական օրէնքը հաւատքի և կրօնական վարդապետութեանց մասին անտարբեր ըլլալու է, կ'ըսէ, և իրեն միջամտութիւնն ապօրինաւոր բռնութիւն մ'եղած ատեն ի գործ

դնելու է: Խղճմտանքն ազատ, ամեն կրօնք ազատ, մէկ բան մը միայն պէտք է քաղաքական օրինաց առջև. խորհրդածութիւնն առանց թշնամանաց վայելչանէս բացառել, հոգ չ'է թէ այն խորհրդածութիւնը արտաքին կարգի բան մ'ըլլայ: Ահա այս է Պաղղիսի գրեթէ բոլոր եւրոպիոյ այժմեան դրութիւնը. մտածէ՛ ինչպէս որ կ'ուզենք հրատարակել, վիճաբանել, այլ թշնամանք մի՛ ընել: Պ. Տը Լանկը քննութեան կ'առնէ թէ ինչ տարբերութիւն կայ թշնամանաց և մեթօնական մէջ, և ցոյց կուտայ որ թշնամանքը պատժուելու է, այլ քաղաքական օրէնքը չ'հրամայէր որ սոսկ մեթօնական, կամ աւելի բացայայտ խօսելով ուրացութիւնը, պատժուի: Թոյլեկեղեցին, կրօնական մասին առանց թշնամանքի գրեւած վիճաբանութեանց պատասխանէ՛. եկեղեցականաց պաշտօնը միայն աղօթք ընել է՝ այլ և կրօնից փաստաբանն ըլլալ. ու երբ որ իրենք իմաստութեամբ հերքեն մեթօնականները, բոլոր խիստ միջոցներէ աւելի աղէկ անոնց առաջը կ'առնեն: Բողոքական եկեղեցւոյ ճոխութեանց վրայ Պօնլէնի գրած հրաշալի գործն, իր գիտութիւնը, տրամաբանութիւնը և մոլորութեանց դէմ ըսած աղբու խօսքերն աւելի հոգինքն շահեցանք քան թէ ամեն տեսակ հաւածանքները: Վիճաբանութիւնը յոյժ կուտայ ոգիներուն և ներքին համագումը կը զօրացնէ: Ուրեմն ամեն մարդ իր համալմանքը ձգելու է և քաղաքական օրէնքը կրօնականին հետ խառնելու է: Պ. Տըլանկը իր ատենաբանութիւնը վերջացուց առաջարկելով որ Պ. Մերկէնի աղերսագիրը կառավարութեան չ'ուղարկուի և Ծերակոյտն օրուան կարգը եղած խնդրոյն անցնի:

Պ. Լանկը, պետութեան խորհրդական նշանակեց այն թէ թէ միտ գրականութիւնն ու անարդ վարդապետութիւնները, յորոց կը զրուի հասարակաց խիղճը: Այլ մեծ եղելութիւն մը կայ զոր անհնար է ուրանալ, մարդիկ տեսակ տեսակ կարծիքներ ու կրօնքներ ունին, և անոնց հակառակ համարութիւններն այնչափ աղիւտից պատճառ եղած են, որ հիմայ կարծեաց ու կրօնից ազատութիւնը խիստ սուղ գնուած բարիք մը սեպելու է, ուստի Պաղղիս չ'պիտի թուղու որ այս սկզբունքը արհամարհուի:

Պաղղիս կառավարութիւնը թշնամանքը կը պատժէ, այլ չ'կրնար վիճաբանութիւնն արգիլել, հետեւեալ գրեթէ բոլորովին ազատ են, իսկ պարբերական թերթերը 1832ի կայսերական հրովարտակին համաձայն երեք անգամ աղբարարութեանէ ետքը բոլորովին դադրելու են թակայ են: Այս օրէնքը խռովայող և վարչութեան թշնամի եղող օրագիրներուն չափազանցութիւնը զսպելու համար դրուած է: Կառավարութիւնն անհաւատ չ'է, անի միշտ ուղիղ բարոյականը ու կրօնքը կը պաշտպանէ, սակայն ուրիշ տեսակ խորհրդներուն դէմ ալ հաւածանք չ'հաներ: Կարծեաց ազատութեան սկզբունքն ընդունիլ, և միանգամայն վիճաբանութիւնը խիստ օրէնքի մը տակ ենթարկել անհնար է: Պ. Լանկը ներքին գործոց պաշտօնէին կողմանէ, բարոյականի դպրոց կամ քաղաքական վտանգաւոր գրեւածներու վրայ հսկողութիւն ընելու համար, վարչութեան գործակալներուն գրած քանի մը շրջաբերականները կը կարգայ, և կառավարութեան աւելի խիստ օրէնքներ պահանջելն անօգուտ համարելով, նմանապէս օրուան կարգին անցնելու առաջարկութիւն կ'ընէ:

Ասկէ ետքը Պ. տը Ռուսիէ, դարձեալ քանի մը խօսքեր ըսելով, ծերակուտին անգամներէն ոմանց խնդրոյն համաձայն, Պ. Մերկէնի աղերսագիրը կարդալու սխալ, այլ աղերսագիրն ներկայ ժամանակիս վրայ այնչափ անարգական կերպով զրուած էր, որ հազիւ թէ քանի մը սող կարդացուած, ծերակոյտն ընթերցման անգամ անարժան համարելով դադրեցուց ու միաբերան օրուան կարգին անցաւ:

Այս երեւելի վիճաբանութիւններէն կարծեաց ազատութեան վրայ մենք ալ մեր դասն առնելով, ուրիշ նիւթերու անցնելէ յառաջ ներկայ յօդուածս կը վերջացունենք, և սոյն նկատմամբ ձայներնիս համարին եղբարց բարձրացնելով կ'ըսենք: Լուսաւորականք, Հռոմէականք և Բողոքականք

Թեան գէմունեցած եռանդուն կերքը և շարունակ դէպ 'ի յառաջագիմունքին ընթացող միտումները կը ներկայացունեն : Ասիացի մը , թէպէտ խորագէտ ալ ըլլայ , միտքը պարզ ու տղէտ է : Եւրոպացի մը չ'ընար հասկնալ այն համադարտ ու խաղաղ համբերատարութիւնը որով ասիացիք աւելն բան ճակատագրին կը յանձնեն : Այն մեղկ անհոգութիւնը , որ ասիացիք գրեթէ իրենց մօրը կաթին հետ կը ծծեն , Եւրոպացուոց անձանց թէ :

Պ. Ժ. Բէրօ Արեւելից ու Արեւմտից մէջ եղած տարբերութիւնները մի առ մի չ'ընեն , այլ Ասիացուոց , ինչպէս որ են , այնպէս նկարագրութիւնն ընելով ընթացողին թողած է հետեւութիւնը հասնել , ուստի աղեկ կ'ըլլայ որ մեք ալ քայլ առ քայլ իր ընթացքին հետեւինք ու իրեն ուղիղ կամ սխալ գիտողութիւնները տեղեկանանք : Արեւելից ապագան միտքերու մէջ եղած թագուն և անընդհատ գործողութեան , ու Եւրոպայէն առած ազդեցութեան մէջ ծածկուած է , կ'ըսէ , եւ ահա այս երկու միացեալ պատճառներն անոր բաղդը պիտի վճռեն :

Մարտի վերջերը 1861ին Պ. Ժ. Բէրօ Գաղղիայէն կ'ելնէ , ու Իտալիոյ վերայէն Յունաստան կը հասնի : Այն աւտենը Օթոմ տակաւին իր գահը կորուսած չ'էր , սակայն ժողովրդեան տագնապութիւնն իրեն գէմերթալով կը շատնար :

Օթոմի կառավարութիւնը թէպէտ 'ի սկզբանն տըւած յոյսերուն չափ մեծ բան մը կատարած չ'էր , սակայն մասնաւորաց ջանքովն օր բան զօր նորահաս Յունաստանը Եւրոպական կերպարանք մը կ'առնէ , և հետ զհետէ Աթէնքի մէջ եղած յինութիւններն իր նախնական պայծառութեան հասցունելու նշանները ցոյց կուտան : Քաղաքներուն իրարու մէջ ունեցած հազորդակցութիւնները դիւրացեր են և յունական ընկերութեան շոգենաններն արդէն փութալան կերպով կ'երթնեն : Միջեկրական ծովին վրայ , Հեռագիրն Աթէնքի հետ կը միացունէ Կորնթոս , Սիրա , Պատրաս Թէպէտ տակաւին երկաթուղի չ'դնուիր : Գարեբով գերութեան տակ մնալով աղճատեալ Յունական լեզուն , հիմա կը մշակուի և առաջնան մարքութիւնը կըստանայ , այնպէս որ խորհրդարանը , օրագիրներն ու համալսարանը իրարու հետ կը միջին արդի լեզուն հնոյն մօտեցունելու համար , սակայն Պ. Ժ. Բէրօ խմատակութիւն մը կը համարի : Յունաց այս լեզուամոլութիւնը , վասն զի թէ և ռամկօրէնքն մէջ շատ մը օտարազգի բառեր մանելով խորթութեանցած են , բայց ո՞ր Եւրոպական լեզու նմանապէս իսաւնուրդէ մը բաղկացած չ'է , որոց վրայ ուսմանց , արուեստից և վաճառաշահութեան մէջ մտած 'որ բառերն ալ աւելնալով , անհնար կ'ըլլայ հին լեզուով բան մը բացատրել :

Պ. Ժ. Բէրօ մօտաւորապէս փոխութեան վրայ տխուր նախազդեցութեամբ մը լեցուած Աթէնքէն կը մեկնի Կ. Պօլիս գալու , սակայն Յոյները միայն Յունաստանի մէջ չ'են , և ամեն տեղ , Մարսիլիս , Լիւստրա , Նիւ—Եօքը , Արեւելքի մէջ , Եգիպտոս , Ասորեստան , Չմիւնիա , Պօլիս , Տրապիզոն և Օստեսա , ուր որ վաճառականութիւնը ծաղկած է , Յունաց հարուստ վաճառականները կը գտնուին : Յոյներն աւելն տեղ միշտ գործունեայ են , ճարտիկ , փառասէր , յառաջագիմունքեան և ուսմանց ծարաւի , խնայող և ժուժկալ , հարստութիւն , վայելչութիւն և զարգարանք սիրող :

Կ. Պօլիս հասնելուն , Պ. Ժ. Բէրօ իր հնախուզական հետազօտութիւններն անարգել ընելու համար Քերման մը կ'առնէ և պատրաստութիւնները տեսնելով , ու իր միւս ընկերաց հետ Բէրա թողնելով , զոր աշխարհաքաղաքացի աւազակներու բնակարան (1) կ'անուանէ , կը մեկնի դէպ 'ի փոքրը Սիւս , ուր մեք ալ սիւսի հետեւինք իրեն մեր երկրորդ յօդուածին մէջ :

ԱՅԼ ԵՒ ԱՅԼ Բ

— Երկայն ատենէ 'ի վեր Կոստանդնուպօլիս բնակող Հելլենացի մը , ասկէ երկու կամ երեք տարի յառաջ Բա-

(1) Վիլ տը քաս—քու է տը քուք—կօրժ , ավեր սէրիւ էսքարէ , բէօքէ տը սանտի բօլմօբօլիդ :

րիզ կ'երթայ , ուր իր ունեցած ստակը բոլորովին հատցունելով նախ յունարէնի դասատուութեամբ ու ետքն ալ փոքրիկ գործ մը գտնելով բանի մը ժամանակ կ'ապրի : Բայց այս ապրուստէն գոհ չըլլալով , մեր բախտախնդիրը միտքը կը դնէ որ մէկէն 'ի մէկ հարստանայ , եւ երկու տարազագործներու երթալով , այնպէս ցոյց կուտայ թէ իր եղբայրը Կ. Պօլսոյ մեծ վաճառականներէն մէկն եւ թէ ինքը յիշեալին հաշուին համար Բարիզ ապրանք առնելու եկած ըլլալով , ուրիշ մեծ վաճառական մ'ալ , որ տարին 3 միլիոն ֆրանքի չափ ապրանք կը տանի , իրեն մեծամեծ յանձնարարութիւններ ըրած է : Կասկածի տեղիք չ'տալու համար Հելլենացիին իր արեւել տալով , տարազագործներուն կ'ըսէ որ հետ զհետէ իր պատուիրած ապրանքները Մարսիլիայէն Մեքսիքէն ընկերութեան շոգենաններով Կ. Պօլիս իր նշանակած մարդոց ուղարկեն , եւ ստակն ալ մէկ երկու անգամ կանխիկ տալով , մնացած 300,000 ֆրանքի պարտքը երկու ամիս պայմանաժամաւ վճարելու դաշինք կ'ընէ : Օրը կը ընրանայ , եւ տարազագործներն իրենց յաճախորդին բնակարանը երթալով քանի մը մրտաւ թուղթէ եւ բաց մահճակալէ մը դասուրիչ բան չ'են գտնար : Մեր վաճառականը իր գործն աղեկ աւարտած ու անոնց դալէն չորս օր առաջ կ'երթալով դրած էր :

— Իօթի լրագրին Փարիզի թղթակիցը կը ծանուցանէ թէ անցեալները Սրբազան Պապին հիւանդութիւնը ծանրացած ատեն , Գաղղիոյ կայսրը գաղտնի հրահանգներ ուղարկած է իւր դեսպանին , որ եթէ սրբապետը վախճանի , Հռոմի խնդիրը յիշեալ քաղաքին բնակչաց ընդհանուր քուէարկութեանը պիտի ձգէ : Ֆրանս լրագրին ալ կը ծանուցանէ թէ սրբապետին առողջութիւնը շատ երկիւղներ կուտայ , թէպէտ բոլորովին յուսահատութեան վիճակի մէջ չ'է :

— Մէքսիկայի նորընտիր վեհապետ Մաքսիմիլիանոս կայսրը ապրիլ 10 ին , (ըստ նոր տուարի) , Մէքսիկայէն եկած պատգամաւորութիւնն հանդիսաւոր կերպիւ ընդունեց , իր Թրիէստի մօտ Միլամարի ապարանքը : Պատգամաւորութեան գլխաւորը Պ. Կուլթիէրէզ տէ Լաթրաստա ճառ մը խօսելով խնդրեց Մաքսիմիլիանոսի , որ մէքսիկացւոց իրեն մատուցած թաղանքներն , եւ անիկա ալ իր հաճութիւնը տալով յայտնեց թէ պատրաստ է շուտով իւր նոր հայրենիքը մեկնելու :

— Կարիպալտի զօրապետն Անդրիա հասնելէն 'ի վեր մեծամեծ պատիւներ կը տրուի իրեն : Ամեն տեղ ժողովուրդը մեծ ծափահարութիւններով կ'ընդունի զինքը , երեսելի կոչունքներ կը պատրաստուին եւ շատ քաղաքներէ իրեն հրաւերներ եկած են : Ստորագրութիւն մը բացուած է Անդրիոյ մէջ իրեն ագարակ մ'ընծայելու , եւ 50 թնդանթ կրօղ շոգենաւ մը նուիրած են նմանապէս :

— Նիւ—Եօքէն (Ամերիկա) մարտ 26 (ըստ նոր տուարի) թուով առնուած հեռագրաւոր մը կը ծանուցանէ թէ Բօրթըր զօրապետին հրամոնոտարութեան տակ եղած նաւատորմիւր , Ռուսի եւ Ալեկսանդրիա ամրոյններն առերէն : Հիւսիսական դէպ 'ի արեւմտեան Լաիդիանա առաջ կ'երթան :

Հարաւայնոց հեծեալազօրն ալ Բատուքա եւ Երուսիւրն — Սեթի ըսուած քաղաքները հրոյ ճարակ տուերէ :

Չարլզ Դը'նի մէջ մեծ խռովութիւններ եղած են , Իլլինոյ յիսի մէջ ալ կուխներ եղեր է Կապիթալ Գլոբ (քօլըր—հետ) եւ հասարակապետական կուսակցութեանց մէջ :

— Սեթի լրագրին մէջ կը կարդանք որ Գերմանացի զօրքերը պատերազմի երթալներէն 'ի վեր 5000 եւ , 2500 ձի , շատ տակաւներով ալիւր , օդի գինի և գրաւեր են առանց դինը վճարելու , որ 6 միլիոն ֆրանքի կը հասնի :

ԳԱՇՏՕՆԱԿԱՆ ՊԱՏԱՍԽԱՆԱՏՈՒ

Ա. ՃԼՎԱՀԻՐՃԵԱՆ

Կ. ՊՕԼԻՍ , Ա. ՀԱՄԱԶԳԱՅԻՆ ՏՊԱՐԱՆ